

Beste lezer,

Woensdag 25 januari was ik te gast bij uw Veteranencafé Alleman. De dag dat Sandra van Huffelen totaal verrast werd met een zilveren medaille voor 24 jaar Langdurige, Eerlijke en Trouwe Dienst. Deze medaille kreeg zij uitgereikt door de directeur van het Nederlands Veteraneninstituut, Brigade-generaal der Rijdende Artillerie, Paul Hoefsloot.

Een erkenningen als deze is ontzettend belangrijk! Deze gebeurtenis was daarmee ook direct een mooi bruggetje naar het verhaal dat ik mocht houden voor de ruim 90 aanwezigen van het Veteranencafé Alleman.

Hieronder leest u:

- De strekking van het verhaal dat ik 25 januari jongstleden mocht vertellen
- Tot slot een oproep aan veteranen en de Harderwijkse Indië gemeenschap om een antwoord te geven op de vraag: *Hoe kijkt u naar een Harderwijkse Indië herdenking op of rond de datum 15 augustus?*

Indië herdenking op 15 augustus

Ieder jaar op 14 en 15 augustus hang ik de vlag uit. Vaak krijg ik de vraag, waarom hangt die vlag daar? Iedere keer blijkt weer dat het een onbekend stuk geschiedenis is van ons eigen land. We herdenken in Harderwijk op 4 en 5 mei, er is een herdenking Joodse Harderwijkers, we staan stil bij het Belgenkamp en dan hebben we nog Remembrance Day. En zo realiseerde ik mij in 2022: waar is de aandacht voor 15 augustus in deze gemeente?

Erkenning en waardering

Erkenning en waardering helpen slachtoffers en familie van slachtoffers bij het vertellen van hun eigen verhaal. Pijn en verdriet geef je in familiesystemen door. Het verhaal openen kan heling bieden. Inmiddels zijn er meer dan 2 miljoen Nederlanders met een Indische familiegeschiedenis. Je ziet nu een toenemende belangstelling van de 3e en 4e generatie van Indische afkomst.

Relatie tussen Harderwijk en Nederlands-Indië

Harderwijk kent in haar geschiedenis een verbinding tussen Nederlands-Indië en de gemeente. Van 1804-1909 had Harderwijk een Koloniaal Werfdepot. Meer dan 300.000 Indische Nederlanders kwamen tussen 1945 en 1965 vanuit Indonesië naar Nederland. Veel van hen waren werkzaam geweest bij het KNIL. Een grote groep kwam op de Veluwe terecht vanwege de stationering van Defensie in het gebied. In Harderwijk werden huizen voor ze gebouwd in de nieuwe wijk de Tinnegieter.

Waarom geen herdenking in Harderwijk?

Met een gemeenschap van Indische Nederlanders in onze gemeente, kwam het nooit tot een eigen Indië herdenking op 15 augustus. Nu zult u misschien denken: als die wens er daadwerkelijk was geweest, dan hadden we het toch inmiddels wel georganiseerd in Harderwijk? Dat is precies wat ik mijzelf ook afvroeg.

Is de vraag over 'wel of niet herdenken' überhaupt op tafel gekomen in de gemeenschap? Kijkend naar de tijdlijn zet ik daar mijn vraagtekens bij. Die vraag bespreek ik graag met betrokken inwoners van onze gemeente en daarom begon ik 25 januari bij u in het veteranencafé Alleman dit jaar. Om (los te van de uitkomst) het gesprek hierover te openen. Wilt u hier uw mening over geven dat kunt mij mailen: c.vanderstouw@harderwijk.nl

Wel of niet herdenken? Waarom de vraag mogelijk nooit gesteld werd.

Ik neem u mee in de tijdlijn.

Indische Nederlanders komen naar Nederland:

- Op 15 augustus 1945 maakte de Japanse keizer in een radiotoespraak de capitulatie van zijn land bekend. Geen feestende menigte ... gevangen wisten soms pas maanden later dat 'die' oorlog voorbij was.
- Einde oorlog, maar geen vrede. Met het uitroepen van de onafhankelijkheid op 17 augustus door Soekarno liep het over in de bersiapperiode.
- In deze strijd zette Nederland in de jaren 1945-1949 ruim 200.000 militairen in, onder wie dienstplichtigen en oorlogsvrijwilligers uit Nederland. Weigeren kwam je duur te staan. Slecht uitgerust en slecht getraind, op een onmogelijke missie naar de opstandige oud-kolonie.
- Meer dan 300.000 Indische Nederlanders komen tussen 1945 en 1965 vanuit Indonesië naar Nederland. De eersten zijn evacués, overlevenden van Japanse interneringskampen en vluchtelingen uit de Bersiap-periode.
- Na de soevereiniteitsoverdracht in 1950 wordt het leven voor de Indische Nederlanders in Indonesië steeds moeilijker. Ook zij vertrekken in golven naar Nederland.
- Maar Nederlanders stonden niet te springen om hun komst. In het begin van de jaren vijftig moedigde de Nederlandse regering juist emigratie uit Nederland aan vanwege de stagnerende economische groei. Repatriëring van Indische Nederlanders naar Nederland werd niet aangemoedigd, eerder bemoeilijkt.
- En in die tijd was er flinke woningnood.
- De grote groep Indische 'repatrianten' werden in allerlei opvangorden ondergebracht: van voormalige Joodse werkkampen tot landhuizen en kastelen en contractpensions.
- De repatrianten stonden voor kost en inwoning vaak zo'n 60% van hun maandinkomen af. Hoe dat precies in Harderwijk zat in de wijk Tinnegieter weet ik niet. Wel weet ik dat de gemeente verantwoordelijk was voor de uitvoering van de meubelvoorschotten met gelden uit het Rijk. Niet te verwarren met een schenking. Alles had men achtergelaten in Indonesië. Men ging leningen aan, om te kunnen werken aan een nieuwe toekomst. Zelfs de kleding van het rode kruis aan boord van het schip moest tot de laatste cent terugbetaald worden.

Levens opbouwen:

- Er werden hier nieuwe levens opgebouwd, daar hing alles vanaf.
- Velen begroeven hun herinnering om er vrijwel niet met hun kinderen en kleinkinderen over te praten
- Velen voelden zich gediscrimineerd, miskent of vervuld van schaamte. Iets dat ook past in die tijdgeest in Nederland. Praten over de problemen deed je toen niet. In diezelfde tijd werden kinderen naar zorgkampen gestuurd of noem maar eens het begrip 'afstandsmoeders'. Je moest door in plaats van praten.
- In Nederland was er lang geen ruimte voor hun verhaal, hier was men vooral druk met 4 en 5 mei.
- Met een socialistische regering in die tijd was het motto, wederopbouw van de staat. Het geld dat vanuit Japan gestort werd aan Nederland ging de staatskas in. Waar andere militairen en slachtoffers een vergoeding kregen, werd voor de oorlogsslachtoffers/oud ambtenaren uit Nederlands-Indië niets uitgekeerd.

- En voor uw beeld: in 2022 werd er door slachtoffers nog weer een rechtszaak gestart. Dit werd afgewezen vanwege verjaring om aan die gelden te komen. En zo is de terugbetaling door de Nederlandse overheid van achterstallige salarissen van Indische ambtenaren nog altijd niet volledig goed geregeld. De backpay-kwestie.
- De landelijke Indië herdenking heeft erg lang op zich laten wachten:
 - Op 15 augustus 1970 vond in Den Haag een eerste – als eenmalig bedoelde – herdenking van de capitulatie van Japan en het einde van de Tweede Wereldoorlog in Zuidoost-Azië plaats. Later had men toch behoefte aan vaker herdenken.
 - In 1988 kwam er het Nationaal Indisch Monument in Den Haag.
 - In 1999 erkende kabinet-Kok 15 augustus 1945 als officiële datum waarop de Tweede Wereldoorlog tot een einde kwam voor het Koninkrijk der Nederlanden.
- Indië-veteranen en hun achterbannen voelden/voelen zich, ook mede door de excuses die in februari 2022 aan Indonesië gemaakt zijn soms zelfs weggezet als oorlogsmisdadiger. Dat is in december ook erkend door Rutte met nieuwe excuses.

Kortom. Een herdenking op 15 augustus is zowel landelijk als op gemeentelijk niveau nooit zo vanzelfsprekend geweest als de herdenking op 4 en 5 mei.

Wat we nu kunnen doen

Wat in Nederlands-Indië is gebeurd en hoe de Indische gemeenschap in Nederland is behandeld kan ik niet veranderen. De excuses van het kabinet in december kunnen dat evenmin. Hoewel door het uitspreken er wel meer erkenning en waardering ontstaat.

En dat is wat we nu kunnen doen. Veteraan of geen veteraan, deze groep mensen in oude en nieuwe generaties de erkenning en waardering geven. Dat kan via de Nationale Herdenking. Gezien de verbintenis tussen Harderwijk en Nederlands-Indië kan dat ook prima op een eigen moment in Harderwijk. Zoals dat op vele andere plekken in Nederland ook gebeurt.

Na afloop van de presentatie heb ik een aantal van de aanwezigen kort gesproken en contactgegevens uitgewisseld. De eerste vervolgspraken en gesprekken zijn inmiddels ingepland.

Wilt u ook uw mening geven over het wel of niet herdenken rond 15 augustus.

Geef u dan alstublieft gehoor aan onderstaande oproep.

Bedankt voor uw oprechte aandacht en de gelegenheid dit verhaal ruimte te geven.

Christel van der Stouw

Raadslid gemeente Harderwijk, namens de partij Harderwijk Anders.